QORTI CIVILI PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF MARK CHETCUTI LL.D.

Illum Il-Hamis, 3 ta' Novembru, 2016

Numru 1

Fl-atti tar-Rikors Guramentat Nru. 32/2015

Rosario sive Sario Sultana
vs
Avukat Generali u Spettur Louise Calleja

Il-Qorti,

Rat ir-rikors ta' Rosario Sultana tal-20 ta' Ottubru 2016 li talab lil din il-Qorti li quddiemha ressaq lanjanza kostituzzjonali sabiex taghti 'interim measure' li biha jigi sospiz guri kontra l-istess Rosario Sultana li ghandu jibda fis-7 Novembru 2016. Hu qed isostni illi jekk jithalla jibda l-guri kontrih bla ma tigi deciza l-lanjanza kostituzzjonali tieghu b'referenza ghall-allegati ksur tad-drittijiet tieghu fl-ambitu tal-proceduri kriminali mehuda kontrih, hu ser isofri pregudizzju billi ma jinghatax smigh xieraq waqt il-guri. Hu jsostni fil-kawza kostituzzjonali mressqa minnu illi kien gie rilaxxat mill-arrest preventiv wara li kien qabez sew il-massimu permess mill-ligi ghall-arrest preventiv meta l-partijiet kollha involuti kienu jafu li r-rikorrenti kien ibati minn kondizzjonijiet medici u l-prosekuzzjoni dejjem opponiet ghal helsien mill-arrest u dan kien jikkostitwixxi trattament inuman u degradanti, kif ukoll vjolazzjoni ghad-dritt tal-liberta tal-persuna, u dritt ghal hajja privata u tal-familja. Isostni wkoll illi ma

nghatax l-opportunita li jkellem avukat qabel l-interrogatorju u l-istqarrija li ttiehdet hi ghalhekk illegali u kontra d-dritt ta' smigh xieraq.

Hu jsostni illi l-Qorti tal-Magistrati Sede Kriminali cahditlu talba ghar-referenza u ghalhekk kellu jirrikorri ghal dan ir-rikors. Ghalhekk qed jistieden lil Qorti b'ezercizzju tal-poteri li bihom hi munita li tordna lil Qorti Kriminali tistenna l-ezitu finali tal-proceduri kostituzzjonali.

L-intimati irrispondew illi l-ligi ma taghti ebda jedd lil din il-Qorti taghti rimedju kif mitlub mir-rikorrenti. Hu minnu illi l-artikolu tal-ligi citat mir-rikorrenti jaghti d-dritt tal-Qorti taghti dawk il-mizuri u rimedji opportuni izda biss f'kaz ta' sejbien ta' ksur u mhux b'mod ipotetiku.

Finalment isostnu illi 'interim measures' jinghataw biss f'kazijiet eccezzjonali ta' allegata vjolazzjoni tad-dritt ghal hajja u li ma tigix assoggettat ghal tortura jew trattament inuman u degradanti f'kuntest ta' deportazzjoni, estradizzjoni jew espulsjoni li mhux il-kaz.

Semghet lid-difensuri tal-partijiet.

Konsiderazzjoni tal-Qorti

Kif qalet il-Qorti fil-kawza **Stephen Pirotta vs Avukat Generali et** (13/2016 deciz fid-19 ta' April 2016):

> Illi l-mizuri provvizorji huma mahsuba biex izommu milli ssir hsara li ma tissewwiex lil vittma ta' ksur ta' jedd fundamentali b'tali mod li ma jsir xejn li jista' jxejjen jew inaqqas mill-awtorita' u l-effikacja tas-sentenza li tinghata dwar l-istess ilment[1]. F'dan ir-rigward, biex jista' jinghata rimedju provvizorju, jehtieġ li min jitolbu juri li hemm kaz prima facie ta' ksur ta' jedd fundamentali u li n-nuqqas tal-ghoti tal-mizura provvizorja sejra ggib hsara li ma titreggax lura fil-kaz tieghu[2]. Ghalhekk, mhuwiex bizzejjed li wiehed joqghod biss fuq xi sitwazzjoni ipotetika jew li mhix certa li ssehh. Minhabba f'hekk, l-ghoti ta' provvediment provizorju f'kawza ta' allegat ksur ta' jedd fundamentali jitlob li jintwerew cirkostanzi eccezzjonali li jaghmluh mehtieg[3];

[1] Q.E.D.B. 06/02/2003 fil-kawza fl-ismijiet ***Mamatkulov et vs Turkija*** (Applik Nru 46837/99) § 110

[2] Van Dijk, van Hoof, van Rijn, Zwaak *Theory & Practice of the European Convention on Human Rights* (4th Edit 2006) § 2.2.8.3, p 113

[3] Deg PA (Kost) AE 16/04/2014 fil-kawza fl-ismijiet ***Daniel Alexander Holmes vs Avukat Generali et***

> Illi huwa stabbilit ukoll li biex jinholqu c-cirkostanzi halli jinghata rimedju provvizorju, jehtieg jintwera wkoll minn min jitolbu li hemm hsara imminenti li titlob it-tehid ta' provvediment bhal dak[4]

Kif ziedet il-Qorti fil-kawza **Raymond Caruana vs Avukat Generali**, deciza fit-23 ta' April 2003:

> interim relief jinghata meta 'there is an apparent real and imminent risk of irreparable harm' u gereralment jinghata f'kazijiet fejn hemm 'an alleged risk to life or ill treatment' fosthom kazijiet ta' deportazzjoni u esplulsjoni ghl stati fejn ir-risku ghall-hajja huma kbar hafna. 'Matters of detention, interference with property rights' mhumiex fost il-kazijiet fejn jinghata interim relief'

In oltre kif jghidu l-awturi Van Dijk u Van Hoof (4th Edition pg. 113):

> In the majority of cases the interim measures are taken seriously by the national authorities. In fact is is only in cases of extreme urgency that interim measures are indicated: the facts must prima facie point to a violation of the Convention, and the omission to take the proposed messures must result or threaten to result in irreparable injury to certain vital interests of the parties or to he progress of the examination. Such would be the case, for instance, if an expulsion threatens to constitute a violation of article 3 of the Convention, in view of a serious risk that the person concerned will be exposed to torture or inhuman treatment or punishment. In that case a stay of expulsion may be requested until the Court has had the opportunity to investigate the case. However, it will do so only if there is a high degree of probability that a violation of article 3 is likely to occur. This requires that the applicant state his case in a convincing manner and possibly also presents dsome evidence showing the danger to life or limb to which he may be expelled or extradited to a particular country. It is not sufficient for the applicant to provide information about the danger or uncertain situation in the country of destination and/or his being an opponent of the ruling Government.

Fl-ewwel lok il-Qorti tqis illi s-sottomissjonijiet tal-Avukat Generali li din il-Qorti ma ghandhiex il-jedd li taghti mizuri provvizorji kif mitluba mir-rikorrenti ma fihiex fondament. Il-Qorti Kostituzzjonali bhala l-Qorti li qeghda hemm biex tiggarantixxi specifikament il-protezzjoni tal-jeddijiet tal-bniedem ghandha kull dritt u obbligu li taghti dawk il-mizuri jew provvedimenti pendente lite li jissalvagwardaw vjolazzjoni potenzjali izda reali tad-drittijiet tal-bniedem jekk ic-cirkostanzi hekk jitolbu.

Madankollu dan id-dritt u obbligu ma ghandux jigi ezercitat indiskriminatament, bla razan jew b'mod legger specjalment fejn hawn qed jigi allegat possibbli vjolazzjoni li

[4] Kost 25/09/2014 fil-kawza fl-ismijiet ***Federation of Estate Agents vs Direttur Generali (Kompetizzjoni) et***

tista' ssir mill-Qorti Kriminali fil-konfront ta' akkuzat li ressaq ilment kostituzzjonali quddiem din il-Qorti li tista' jew ma tistax tinfluixxi fuq il-procediment penali li ghalih ir-rikorrenti hu soggett. Kull sitwazzjoni trid tittiehed fil-perspettiva taghha u fic-cirkostanzi li fiha u dwarha tintalab l-interim measure.

Din il-Qorti fuq l-iskorta tal-gurisprudenza u awturi citati ma tarax fit-talba attrici l-estrem necessarju ghas-sospensjoni tal-guri pendenti s-smigh ta' din il-kawza. L-ilment ta' smigh xieraq kif propost mir rikorrent cioe allegazzjoni li ma thalliex jikkomunika mal-avukat qabel l-interogatorju, jikkonsisti f'dan l-istadju tal-process kriminali, allegazzjoni tar-rikorrent li jista jitqies biss fil-kuntest ta' jekk inghatax smigh xieraq fl-ambitu shih tal-process kriminali wara li jkunu ngiebu l-provi kollha u l-proceduri kriminali jigu konkluzi definittivament bid-dritt tar-rikorrent, jekk ikun il-kaz, ghal access ghal Qorti tal-Appell Kriminali mill-ezitu ta' tali guri jekk dan ma jkunx favorevoli ghalih.

Din il-Qorti tqis illi l-Qorti Kriminali bhal kull Qorti ohra ghandha tiggarantixxi adezjoni shiha mal-principji ta' gustizja naturali u senjatament id-dritt ta' smigh xieraq u dan ifisser li ghandha tiehu in konsiderazzjoni kull fattur li jista' jinfluixxi fuq id-dritt tal-akkuzat li jinstema u jgib il-quddiem kull lanjanza li jista' jkollha piz jew influenza fuq il-provi, il-validita u/jew l-evalwazzjoni taghhom. Tali lanjanzi ghandhom jigu indirizzati mill-Qorti Kriminali stess mhux bhala kwistjonijiet kostituzzjonali izda fl-aderenza mal-obbligu li johrog mill-osservanza ta' dawk id-dettami bazici li kull Qorti ghandha tosserva cioe li finalment tiggarantixxi process gust lil akkuzat u fejn jinqalghu kwistjonijiet bhal din li qed tigi allegata mir-rikorrent tinghata piz taghha fis-smigh u gbir tal-provi u l-Qorti tindirizzaha fuq l-iskorta tal-gurisprudenza, ormai cara, tal-Qorti Kostituzzjonali. Dan ma jfissirx li din il-Qorti ma ghandhiex tkompli tisma l-lanjanza kostituzzjonali mqajma mir-rikorrent izda ssostni li tali lanjanza, fl-ambitu tal-process kriminali tista' xorta tinghata direzzjoni u l-ezitu misthoqq mill-Qorti Kriminali wara li jinstemghu l-provi kollha quddiem il-Qorti Kriminali. Hu fid-dmir tal-Qorti Kriminali li wkoll jindirizza l-kwistjoni u jidderigi lil gurati dwar in-nuqqas o meno tal-pulizija in ottemperanza mal-ligi dwar il-komunikazzjoni ma' avukat u l-validita u l-piz tal-istqarrijiet li setghu nghataw.

Il-kwistjonijiet l-ohra dwar it-tul tal-arrest preventiv tar-rikorrenti wkoll ma jwasslux lil Qorti tiddeciedi li ghandu jimmerita z-zamma tal-process kriminali billi hi l-fehma tal-Qorti li tali ilment mhux relatat direttament mal-process tal-guri u l-akkuzi migjuba, dejjem bla pregudizzju ghall-ilment kostituzzjonali fih innifsu u r-rimedju li tista' taghti l-Qorti Kostituzzjonali jekk jinstab ksur, liema rimedju ma hux ser jinfluixxi fuq il-proceduri kriminali jekk jissoktaw kif previst cioe b'gustizzja u b'rispett lejn il-principji ta' gustizzja naturali.

Decide

Ghalhekk il-Qorti ma tqis gustifikata t-talba tar-rikorrenti u qed tichadha, bl-ispejjez ghar-rikorrent, b'dan illi tordna illi dan id-digriet jingieb a konjizzjoni tal-Qorti Kriminali fil-guri li ser jghaddi minnu r-rikorrenti sabiex il-Qorti Kriminali tidderigi ruhha a rigward.

Onor. Mark Chetcuti LL.D.
Imhallef

Anne Xuereb
Deputat Registratur